

FYZICKÁ ZRALOST

Dítě by mělo odpovídat růstem i fyzickými dispozicemi nárokům na věk šesti let. Například velmi malé, slabé, drobné děti bývají ohrožovány nejen zvýšenou únavností, ale i pocity méněcennosti v kolektivu vyspělejších dětí. Také chronická, často se opakující onemocnění oslabují dětský organismus a mohou ovlivnit školní úspěšnost. Rok odložené školní docházky lze využít k posílení obranyschopnosti organismu, který pak není vyčerpáván častými nemocemi a dítě v první třídě nezameškává vyučování. Odložení školní docházky může být řešením i pro děti trpící různě silnými smyslovými vadami, pokud je nezařazujeme do speciálních škol.

Fyzická zralost je jedním z předpokladů školní úspěšnosti, sama o sobě však nestačí, není-li dítě připraveno na vstup do školy také po stránce psychosociální.

PSYCHICKÁ ZRALOST

v sobě zahrnuje několik faktorů. Jedním z nich je rozumová, mentální vyspělost. Dítě v tomto věkovém období přechází od konkrétního, názorného myšlení k obecnějšímu, pojmovému myšlení. V uvažování a chápání se začíná projevovat analyticko-syntetická činnost. Dítě si více všímá podrobností a rozdílů, je schopné vnímat jednotlivosti, chápat

Daniel Patka

Nejsou ještě daleko doby, kdy byl odklad školní docházky udělován velkému počtu dětí. Protože téměř každé dítě, jehož rodiče o odklad požádali, muselo být vyšetřeno v pedagogicko-psychologické poradně, znamenalo to pro poradenské pracovníky značné zatížení na úkor práce s ostatními dětmi. Nyní se odborníci shodují, že počet žádostí o odklad klesl.

Není to tím, že by se zmenšil počet „problematických“ dětí. Situace souvisí spíše s celkovým poklesem porodnosti a s faktem, že prodloužením školní docházky na devět let se snížilo nahromadění učební látky v první třídě, která již není tak náročná. Stále však existuje okruh dětí, kterým odložení školní docházky pomůže předejít menším i velkým problémům při vyučování nejen v první třídě, ale v průběhu celé školní docházky. Vždyť dobrý start ovlivní mnohé i v budoucnosti.

Abychom se mohli správně rozhodnout, u kterého dítěte je vhodné žádat o odložení školní docházky, musíme se blíže seznámit s pojmem školní zralost. Ta v sobě zahrnuje několik rovin: zralost fyzickou (tělesnou), psychickou a sociální.

o školní zralosti

vztahy mezi nimi. Začínají se u něj projevovat i náznaky logické úvahy, i když stále ještě uvažuje spíše mechanicky.

Schopnost analýzy a syntézy se projevuje i ve vnímání - dítě už umí z celku vyčlenit části a opět je v celek složit. Dokáže například sluchem rozpoznat hlásky, kterými slovo začíná a končí, případně složit a rozložit jednoduchá slova na jednotlivé hlásky. Změny můžeme pozorovat i v dětské kresbě. Ta se stává podrobnější, diferencovanější. To vše tvoří podklad pro úspěšnou výuku matematiky, čtení a psaní. Úzce s tím souvisí také řečová vyspělost (dítě by v tomto období mělo mluvit již gramaticky správně a ve větší míře by mělo mít odstraněné poruchy řeči - dyslálie). Pro výuku psaní je potřebná i vizuomotorická koordinace. To znamená, že šestileté dítě má mít již klidnější, zaměřenější, účelnější pohyby, má být schopno alespoň zčásti ovlivňovat svou motorickou aktivitu, ovládat se. Začíná dospívat k určité sebekontrolě i kontrole svých citů. Mělo by umět částečně ovládat impulzivní jednání a chování, soustředit se na samostatnou práci, podřídit se autoritě a většině. Tím se dostáváme do roviny, kterou je:

SOCIÁLNÍ ZRALOST

Budoucí školák má být schopen zůstat delší čas mimo rodinu, snést to, že ne všechna jeho přání budou hned splněna, případně unést neúspěch. Přecitlivělé, úzkostné dítě,

nebo naopak dítě zvýšeně neklidné, impulzivní, případně dítě s akutními emočními problémy (např. při rozvodu rodičů) bývá více ohroženo. Problémy mohou mít i děti deprivované, vyrůstající v nepodnětném rodinném prostředí.

VĚK

K zápisu do základní školy přicházejí děti, které k 31. srpnu běžného kalendářního roku dovrší věk šesti let. V první třídě se pak ale sejdou děti, kterým bylo šest let teprve v červenci či srpnu, s dětmi téměř sedmiletými narozenými v září nebo s ještě staršími spolužáky, kteří „měli odklad“. Výzkumy dokazují, že děti narozené v letních měsících jsou častěji ohroženy neúspěchem během začátku školní docházky.

Pokud se nám dítě v některé z těchto rovin jeví nezralé, může odložená školní docházka pomoci předejít např. i vzniku některých lehkých forem specifických vývojových poruch učení (dyslexie, dysortografie atp.). Předpokladem ovšem je, že dítě nebude ponecháno celý rok jen samo sobě, ale budeme s ním intenzivně pracovat v oblastech, které nejsou rozvinuté. Některé mateřské školy mají speciální oddělení a programy pro tyto děti, pedagogicko-psychologické poradny pro ně pořádají skupinová cvičení, nebo alespoň poskytují rady rodičům.

PaedDr. DRAHOMÍRA JUCOVIČOVÁ
PaedDr. Mgr. HANA ŽÁČKOVÁ